ASPECTE ALE STĂRII DE SĂNĂTATE A POPULAŢIEI ÎN MEDIUL RURAL

CARMEN DANIELA DOMNARIU[1]

Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

Cuvinte cheie: *stare de sănătate, mediul rural, servicii de sănătate în mediul rural*

Keywords: *health status, rural areas, health services in rural areas*

Rezumat: *Există o serie de inegalităţi în starea de sănătate a populaţiei din mediul rural faţă de cel urban. Diferenţele sunt reflectate în principalii indicatori demografici şi de morbiditate. Acestea se datorează în parte accesibilităţii şi adresabilităţii populaţiei la serviciile de sănătate şi sunt accentuate de fenomenul de îmbătrânire a populaţiei, în spcecial în mediul rural.*

Abstract: *There is a series of inequalities in the health status of the rural population compared to the urban areas population. The differences are reflected in the main demographic and morbidity indicators. They are partly due to the accessibility and addressability of the population to the public health services and are exacerbated by the phenomenon of the population aging, especially in the rural area.*

Sănătatea reprezintă rezultatul adaptării organismului la condiţiile sale de viaţă oferindu-i omului atât posibilitatea de a se opune cu "eficacitate maximă" factorilor patogeni şi factorilor de risc, cât şi posibilitatea de a desfăşura o activitate susţinută şi creatoare, atât din punct de vedere fizic cât şi psihic. Deci, sănătatea înseamnă mai mult decât lipsa unei boli, reprezintă o stare de bine şi de vitalitate la care, pe lângă factori biologici, mai intervin şi o serie întreagă de factori de mediu, familiali şi sociali.(1)

Organizaţia Mondială a Sănătăţii a clasificat determinanţii stării de sănătate, în anul 1998, în patru grupe: macroeconomici, factori de mediu, socio-economici, educaţionali. La rândul său, fiecare grup include determinanţi direcţi şi indirecţi. Printre determinanţii direcţi de importanţă majoră se regăsesc: stilul de viaţă (fumat, tip de alimentaţie, alcool, utilizarea de droguri), condiţii de mediu fizic şi social (accesul la apă potabilă, sanitaţia, habitatul), comportamente de grup social, violenţa în mediul familial, accesul la serviciile de sănătate). Determinanţii indirecţi cuprind: produsul intern brut, sărăcia, educaţia, poluarea, modificările de climă, migraţia, modificările socio-demografice în structura populaţiei, situaţiile de criză (dezastrele naturale, conflictele armate etc.). Sănătatea poate fi definită astfel şi ca o posibilitate de adaptare armonioasă la un mediu ambiant complex).(2)

Determinații sănătății, mai ales cei indirecți, influențează starea de sănătate, cu diferențe semnificative pe medii de rezidență, urban, rural, deosebite prin calitatea "valorilor" (instrucţia populaţiei, adresabilitatea şi accesibilitatea ei la serviciile sociale inclusiv sanitare).

În România, populația stabilă, conform datelor provizorii de la ultimul recensământ al populației din octombrie 2011, a înregistrat valoarea de 19.043.000 locuitori. În mediul urban locuiește 52,8% din populația țării, iar restul de 47,2% în mediul rural.(3) Deși numărul populației în mediul rural a scăzut în ultimii zece ani (de la 10.245.894 locuitori în anul 2002, la 8.963.843 în anul 2011), ponderea populației din rural din totalul populației, a rămas aproximativ aceeași (47,25% în anul 2002 și 47,5% în anul 2011).

În privinţa structurii pe grupe de vârstă a populației, mediul rural este caracterizat de fenomenul demografic de îmbătrânire a populației. Acesta se însoțește de scăderea fertilității, de creșterea mortalității generale, de scăderea populației active și de creșterea sarcinilor care îi revin pentru întreținerea unui număr mai mare de locuitori.(4)

Rata mortalității generale înregistrată în România, în anul 2010 a fost de 12,1 ‰, iar principalele cauze de mortalitate au fost reprezentate de bolile aparatului circulator (729,6 %000 decese la 100000 de locuitori), tumori (221,7 %000 locuitori), bolile aparatului digestiv (77,5 %000 locuitori), bolile aparatului respirator (59,4 %000 locuitori) și accidente (56,1 %000 locuitori).(5)

Rata mortalității infantile pe medii de rezidență se menține mult mai ridicată în mediul rural (12,6‰ cu 1268 decese în 2009), față de mediul urban (8,1‰ cu 982 decese în 2009). Diferenţa între medii este evidentă la decedaţii în vârstă de peste o lună (6‰ – 604 decese în rural şi 3,1‰ – 376 decese în urban) şi mai mică la cei decedaţi sub o lună (6,6‰, respectiv 664 decese în rural şi 5,0‰ respectiv 606 decese în urban).(6)

Una din problemele prioritare de sănătate publică în mediul rural o reprezintă tuberculoza (TBC). În anul 2009 comparativ cu 2008, s-a înregistrat o scădere a deceselor prin TBC pe medii şi sexe. Astfel, în anul 2009 au fost înregistrate 1523 decese prin TBC, 847 (8,8‰$_{00}$loc.) în mediul rural, din care femei – 137 (2,8‰$_{00}$ loc.) şi bărbaţi – 710 (14,7‰$_{00}$ locuitori), iar în mediul urban, 676 (5,7‰$_{00}$ locuitori), din care femei – 108 (1,8‰$_{00}$ locuitori) şi bărbaţi – 568 (10,1‰$_{00}$ locuitori). Aşadar, repartiţia pe medii şi sexe pentru anul 2009, arată un număr mai mare de decese prin TBC în mediul rural 8,8‰$_{00}$ locuitori, comparativ cu mediul urban 5,7‰$_{00}$ locuitori, iar pe sexe se constată că numărul deceselor este mai mare la sexul masculin comparativ cu cel feminin, atît pentru urban cât şi pentru rural. De asemenea, în anul 2009, a crescut cu mai mult

[1]Autor Corespondent: Carmen Domnariu, Centrul Regional de Sănătate Publică Sibiu, Str. Luptei, Nr. 21, Sibiu, 550330, România, e-mail: cdomnariu@yahoo.com, tel +40-(269) 21.28.12
Articol intrat în redacţie în 12.01.2012 şi acceptat spre publicare în 23.03.2012
ACTA MEDICA TRANSILVANICA Iunie 2012;2(2):1-2

de 1% incidenţa prin tuberculoză în mediul rural, la toate categoriile de incidenţă (globală, cazuri noi şi recidive). Fenomenul se poate pune pe seama diferenţelor majore de natură economico-socială între cele două medii, a slabei accesibilităţi la serviciile medicale în rural faţă de urban, a diferenţei de educaţie sanitară şi comportamentul faţă de propria sănătate, cei din urban fiind mai preocupaţi de prevenţia diferitelor boli.(7)

În ceea ce priveşte accesul la serviciile de sănătate, există diferenţe majore între mediul urban şi mediul rural. Populaţia din mediul rural este dezavantajată sub raportul stării de sănătate şi al accesibilităţii la serviciile de sănătate, dar şi datorită unor carenţe în asigurarea serviciilor de sănătate necesare. Asigurarea populaţiei din mediul rural cu medici este deficitară. Astfel, numărul medicilor este de 5 ori mai mic în mediul rural decât în mediul urban. În anul 2005, România a înregistrat 188,9 medici/100.000 locuitori, cu o diferenţă majoră între mediul urban (301,4/100.000) şi mediul rural (58,2/100.000). În anul 2009, existau 59% cabinete de medicină de familie în mediul urban şi 41% în mediul rural. În acelaşi an, se înregistrau 12,009 medici de familie, din care 7563 îşi desfăşurau activitatea în mediul urban şi 4446 în mediul rural.(8)

Categorii relativ mari de persoane nu sunt înscrise pe lista medicilor de familie, chiar dacă sunt asigurate prin efectul legii, în virtutea liberei alegeri a medicului şi a dreptului medicului de a-i primi sau nu pe lista sa de pacienţi.

Sectorul medical beneficiază de resurse limitate iar alocarea acestora în teritoriu este deficitară. Costurile economice directe sau suplimentare aferente serviciilor de sănătate nu pot fi suportate de o categorie largă de pacienţi (de exemplu, costul medicamentelor). Există categorii de bolnavi cronici, nedeplasabili a căror îngrijire pe termen lung nu poate fi suportată integral de sistemul de sănătate şi care necesită îngrijiri comunitare şi medico-sociale.

Grupurile sociale cu deficit de acces la serviciile medicale sunt: familii sărace dezorganizate, familii cu mulţi copii, romii, locuitorii săraci din zone rurale, cei fără un venit constant, persoanele fără locuinţă.

Numărul unităţilor medicale din mediul rural este, de asemenea, în scădere. Din cauza infrastructurii necorespunzatoare şi a deficienţelor în formarea de specialitate a personalului medical, există o adresabilitate crescută a populaţiei către unităţile sanitare de la nivelul judeţelor şi spitalelor universitare, cazuri care ar putea fi rezolvate la nivelele inferioare de asistenţă sanitară (nivel local sau ambulatoriu).

Existenţa unor condiţii medicale precare a afectat starea generală de sănătate a populaţiei, în special în mediul rural şi a avut drept consecinţă rata scazută de participare pe piaţa muncii, precum şi o îmbătrânire activă precară. Copiii sunt la fel de afectaţi de lipsa condiţiilor medicale, fapt ce a condus la rate scazute de frecvenţă şcolară în unele comunităţi.

O stare bună de sănătate este esenţială pentru participarea în economie şi reprezintă un mijloc pentru asigurarea standardelor decente de viaţă pentru membrii familiei. În consecinţă, îmbolnăvirea poate deschide cercul vicios al sărăciei pentru oamenii ameninţaţi de riscul marginalizării sociale. În acelasi timp, mentalităţile şi insuficienta dezvoltare a culturii de îngrijire a sănătăţii au ca rezultat expunerea la îmbolnăviri premature şi accidente.

REFERINŢE

1. Restian A. Bazele medicinei de familie, Ediţia a II-a revizuită, Ed. Medicală, Bucureşti; 2004.
2. Starea de sănătate şi determinanţii acesteia. (http://www.univermed-cdgm.ro/dwl/cap1.pdf.
3. http://www.recensamantromania.ro/wpcontent/uploads/2012/02/Comunicat_DATE_PROVIZORII_RPL_2011_.pdf.
4. Mincă DG, Marcu MG, Sănătate publică şi management sanitar, Editura Universităţii Carol Davila, Bucureşti; 2004. p. 22.
5. Institutul Naţional de Sănătate Publică, Centrul Naţional de Statistică şi Informatică în Sănătate Publică, Bucureşti, Anuar de statistică sanitară; 2010.
6. Institutul Naţional de Sănătate Publică, Centrul Naţional de Statistică şi Informatică în Sănătate Publică. Mortalitatea infantilă în Romînia în anul 2009, Bucureşti; 2010.
7. Institutul Naţional de Sănătate Publică, Centrul Naţional de Statistică şi Informatică în Sănătate Publică, Evoluţia tuberculozei în anii 1999-2009 în Romînia, Bucureşti; 2010.
8. The National Romanian Society of Family Medicine/General Practice. Statistical Data. www.snmf.ro.